

Grenzeloos Samen Lezen

Samen sterke verhalen vertellen

recensie

VICTOR DE RAEYMAEKER

31 augustus 2021

Grenzeloos
Samen sterke verhalen
vertellen

Redactie: Thomas Baeckens,
Ellen Frissaer, Frederik
Jannsens, Dirk Terryn, An Van
Ertvelde, Silvie Vanoosthuyze.

Dit boek is de vrucht van
Samen Lezen

Het Lezerscollectief

Het idee om samen in een groep te gaan lezen ("Shared Reading") ontstond toen Jane Davis op op een dag moest stoppen aan een verkeerslicht. Aan de kant van de weg zag ze plots narcissen. Die deden haar denken aan het fameuze daffodil-gedicht van Wordsworth dat ieder leerlingetje in een Engelse school uit het hoofd moet leren en kunnen afdreunen: "I wandered lonely as a cloud...", waarbij meteen ieder sprankeltje schoonheid in de ontvankelijke hoofdjes in de kiem gesmoord wordt. Op haar leeftijd wist ze wel beter en had ze de schoonheid ervan leren smaken. Op dat ogenblik kwam er een grootmoeder met kleindochter voorbij. Jane herkende de klasse waar ze toe behoorden en ze wist dat die twee nooit de kans zouden krijgen dit gedicht te smaken of een mooi boek te lezen. Ze besepte ook hoe onrechtvaardig dat eigenlijk was en welke verarming van hun persoonlijke mogelijkheden, hun talenten en van de maatschappij. Het moest toch mogelijk zijn daar wat aan te doen. Zijzelf was, dankzij het lezen, opgeklommen uit de klasse die haar belette verder te studeren en ze was nu zelfs docent literatuur docent een universiteit. Het besef liet haar niet meer los en ze zocht naar een manier om kinderen en volwassenen te helpen voor wie het moeilijk of zelfs onmogelijk was om een tekst, een boek, een gedicht met plezier te lezen. Ze kende de dromerig-wazige blik van kinderen die luisteren naar iemand die een verhaal vertelt of voorleest en hoe hongerig ze zijn naar het volgende verhaaltje, meteen of de volgende avond. Dus waarom eens niet proberen op die manier samen een verhaaltje te lezen?

Luidop en ieder leest dezelfde tekst mee? En natuurlijk willen ze daarna verder fantaseren, of vragen stellen.

Het idee kreeg wat meer vorm en zo ontstond “Shared Reading” dat vlug succes en navolging kreeg. Het begon zich te verspreiden. Eerst in Engeland en ook bij ons, waar Dirk Terryn in 2014 met “Het Lezerscollectief” startte, dat nu een 150-tal leesgroepen in Vlaanderen telt, in gevangenissen, scholen, woonzorgcentra, psychische jeugdzorg. Het verschil met de al bestaande leesgroepen is dat bij het lezerscollectief de tekst ter plekke en luidop gelezen wordt, en niet op voorhand thuis. Het Lezers-collectief richt zich op mensen die niet of moeilijk met boeken in contact komen en bijvoorbeeld geen verhaaltje verteld of voorgelezen krijgen bij het naar bed gaan, net zoals Jane Davis, die ook uit “een zwaar achtergesteld gezin” kwam. Zij wist dus hoe belangrijk lezen wel was, hoe het een hele wereld doet opengaan en het een élan verschaft waarmee je verder kan. Samen een verhaal, tekst of gedicht horen, lezen, erbij

wegdromen, de woorden in je verbeelding vertaald zien naar jouw beelden in je eigen verbeelding, er zo prettig bij fantaseren en daarna die drempelvrees vergeten en erover praten met anderen en horen wat anderen “zagen” en hoe ze het beleefden. Dat zet een sociale wisselwerking in gang. Het wekt vertrouwen dat je ook wat mag en zeggen. Wat een onverwachte rijkdom. Een ervaring die erg nodig en zelfs noodzakelijk aan het worden is. Want er wordt minder gelezen. De digitale media vreten duchtig aan het lezen omdat het minder inspanning vergt. Horen voorlezen, er samen over praten, is een krachtig tegengif tegen deze gemakkelijksdrang. Het brengt de meest diverse mensen samen, die leren naar elkaar te luisteren en mooie dingen ontdekken. De onderwerpen en personages verruimen de denkbeelden en eerder vastgeroeste ideeën.

“Grenzeloos” is een boek dat daar uitstekend kan bij helpen: 340 pagina’s, 30 gedichten, 44 tekstjes van verschillende lengte, onderwerpen, soort, begrijpelijkheidsgraad, allure. Short-story’s, gedichten, romanfragmenten, cursiefjes, van bekende en onbekende schrijvers. Sommige literair, andere vertellend, intrigerend, spannend, beschrijvend, sprookjes-achtig, poëtisch.

Niet alle teksten zijn “juist” voor iedereen en in het begin is er een zekere aarzeling, drempelvrees. Als het duidelijk is dat het binnen de groep veilig is om te zeggen wat hij of zij denkt en bedenkt bij het lezen en weet dat hij /zij de kans krijgt om te zeggen wat hij/zij kwijt wil, zijn leesgroepen een zalige manier om het lezen te ontdekken en goesting in meer lezen te krijgen. Een goede gespreksleider is van het grootste belang. Het moet iemand zijn die zijn leesgroep kent, kan inschatten wat hun interesse wegdraagt, welke teksten ze zullen aankunnen die toch literair kunnen zijn. “Moeilijk” wordt binnen de groepsomkadering gemakkelijk, het onbekende ontdekken wordt spannend en bijna ongemerkt groeit men in leesbekwaamheid en innerlijke rijkdom. Ook op school is het samen lezen een heerlijk werktuig om van het klassieke “moeten” lezen te groeien naar gretig lezen.

Nog even dit: In “Grenzeloos” is de keuze uit auteurs zeer verscheiden qua bekendheid, onderwerp, literaire ouderdom (Böll, Campert, Pessoa, Lampo, Daisne, Hosseini, Verhelst, Wharton) waardoor je sommige “vergeten” schrijvers kan herontdekken en met onbekende kennis maken. Ovidius blijkt eigenlijk zeer leesbaar. Frans Kafka schrijft gewoon dijenkletsende nonsens en blijkt dus helemaal niet die duistere schrijver van existentiële willekeur en wanhoop. Joanne Harris schreef een kortverhaal badend in de speelse intrige van een onwerkelijke dimensie maar die duidelijk toch echt is, wat bewezen wordt door de sprookjeselementen. De “hand” van Wieringa is een sterk stukje, ongemerkt ben je bezig de “grote literatuur” te lezen”. Selahattin Demirtas mag dan een “vreemde” naam zijn maar wat een knappe schrijver. En je ontdekt: “moeilijke” schrijvers bestaan eigenlijk niet... Een rijke, gevarieerde bloemlezing, zeker handig voor leesgroepen, maar ook daarbuiten...

V. De Raeymaeker

bron: <https://www.humanistischverbond.be/kritisch-lezen/511/grenzeloos/>